

ZAGADNIENIE PRAWNE

W sprawie o zapłatę na skutek apelacji powoda od wyroku Sądu Rejonowego z dnia 20 listopada 2015 r.

Czy umorzenie postępowania egzekucyjnego na wniosek banku, prowadzącego egzekucję na podstawie bankowego tytułu egzekucyjnego zaopatrzonego w klauzulę wykonalności, niweczy skutki przerwy biegu przedawnienia spowodowane złożeniem wniosku o wszczęcie egzekucji również w sytuacji, gdy bank złożył wniosek o umorzenie postępowania egzekucyjnego w czasie, kiedy z powodu skutecznego dokonania cesji już mu wierzytelność nie przysługiwała?

UZASADNIENIE

Powód P. N. S. (...) we W. w pozwie skierowanym przeciwko T. R. wniósł o zasądzenie od pozwanej na swoją rzecz kwoty 20177,08zł z ustawowymi odsetkami od wniesienia pozwu do dnia zapłaty.

Powód wskazał, iż pozwana oraz C. A. (poprzednio L. Bank S.A.) zawarli w dniu 30 lipca 2008r. umowę bankową, na podstawie której pozwana otrzymała określoną w umowie kwotę pieniężną i jednocześnie zobowiązała się do zwrotu tej kwoty na warunkach precyzyjnie określonych w tej umowie. Pozwana nie wywiązała się z przyjętego na siebie zobowiązania. Bank dokonał przelewu wierzytelności przysługującej względem pozwanej na rzecz powoda.

Sąd Rejonowy w B. wyrokiem z dnia 20 listopada 2015r. oddalił powództwo i zasądził od powoda na rzecz pozwanej kwotę 2.417zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sąd Rejonowy uznał, iż roszczenie dochodzone pozvem jest przedawnione. Do pierwszej przerwy biegu przedawnienia doszło przez złożenie

wniosku przez pierwotnego wierzyciela o nadanie klauzuli wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu, a do kolejnej przerwy doszło na skutek złożenia wniosku o wszczęcie egzekucji na podstawie bankowego tytułu egzekucyjnego zaopatrzonego w klauzulę wykonalności. Jednak umorzenie postępowania egzekucyjnego na skutek wniosku pierwotnego wierzyciela zniweczyło materialnoprawny skutek przerwania biegu przedawnienia roszczenia spowodowanego złożeniem wniosku o wszczęcie egzekucji. Sąd Rejonowy oparł swoje stanowisko na uchwale Sądu Najwyższego z dnia 19 lutego 2015r. (sygn. akt III CZP 103/14).

Apelację od wyroku wniósł powód, zarzucając wyrokowi naruszenie art. 203 § 2 k.p.c. w związku z art. 825 pkt 1 k.p.c. i art.13 § 2 k.p.c. przez błędną jego wykładnię i oczywiście niewłaściwe zastosowanie w okolicznościach sprawy wyrażające się w uznaniu, że wniosek wierzyciela pierwotnego o umorzenie postępowania egzekucyjnego niweczy skutek złożonego wniosku o wszczęcie postępowania egzekucyjnego w postaci przerwania i zawieszenia biegu przedawnienia do czasu jego zakończenia, a przez to błąd w ustaleniach faktycznych polegający na wadliwym przyjęciu, że termin przedawnienia roszczenia upłynął przed wytoczeniem powództwa.

Pozwana wniosła o oddalenie apelacji.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Przy rozpoznawaniu apelacji wyłoniło się zagadnienie prawne budzące poważne wątpliwości, o treści przedstawionej w sentencji niniejszego postanowienia.

Stan faktyczny ustalony przez Sąd I instancji nie był w istocie kwestionowany. Niemniej zasadne jest przytoczenie w tym miejscu zasadniczych elementów tego stanu. Między pozwaną a L. Bank S.A. została zawarta w dniu 30 lipca 2008r. umowa pożyczki. Postanowieniem z dnia 29 lipca 2010r. Sąd Rejonowy w B. nadał klauzulę wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu obejmującemu wierzytelność banku wynikającą z tej umowy. W dniu 27 września 2010r. został złożony wniosek o wszczęcie egzekucji na podstawie wyżej wymienionego tytułu wykonawczego. Egzekucja była skuteczna i począwszy od stycznia 2011r. wierzycielowi były przekazywane co miesiąc kwoty rzędu 35 – 45 zł. Na mocy umowy przelewu wierzytelności z dnia 14 grudnia 2012r.

wierzytelność została przelana na powoda. Doprecyzowania wymagają jednak w tym miejscu okoliczności faktyczne, które są istotne z punktu widzenia przedstawionego zagadnienia prawnego. Z umowy o przelew wierzytelności wynika, że wierzytelności przechodzą na powoda z dniem zawarcia umowy, to jest 14 grudnia 2012r., pod warunkiem uiszczenia przez powoda ceny wierzytelności (§ 5 ust. 1 umowy). Takie sformułowanie umowy pozwala przyjąć, iż strony tej umowy zastrzegły, że ziszczenie się warunku ma moc wsteczną od daty zawarcia umowy, do czego były uprawnione z mocy art. 90 k.c. Zebrany w sprawie materiał dowodowy nie daje jednoznacznej podstawy do ustalenia, kiedy została zapłacona cena wierzytelności przez powoda. Skoro jednak cedent zawiadomił pozwaną o przelewie wierzytelności (k. 79) oznacza to, że cena została przez powoda uiszczona. W przeciwnym bowiem wypadku bank nie miałby podstaw do skierowania takiego pisma do swojego dłużnika. Uiszczenie ceny wierzytelności, niezależnie od tego w jakim momencie nastąpiło, powoduje, że od dnia 14 grudnia 2012r. wierzycielem pozwanej był powód. Z kolei z akt egzekucyjnych Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w B. J. G. wynika, że wniosek o umorzenie postępowania egzekucyjnego z mocy art. 825 pkt 1 k.p.c. został złożony w dniu 10 stycznia 2013r., a zatem w momencie, gdy wierzycielem pozwanej był już powód.

Zdaniem Sądu Okręgowego możliwość zastosowania art. 203 § 2 zdanie pierwsze k.p.c. w niniejszej sprawie, którą dopuścił w istocie Sąd Rejonowy budzi wątpliwości.

Jak wskazano wyżej Sąd Rejonowy oparł swoje stanowisko na uchwale Sądu Najwyższego z dnia 19 lutego 2015r. (sygn. akt III CZP 103/14). Zgodnie z treścią tej uchwały umorzenie postępowania egzekucyjnego na wniosek wierzyciela - banku, prowadzącego egzekucję na podstawie bankowego tytułu egzekucyjnego zaopatrzonego klauzulą wykonalności, niweczy skutki przerwy biegu przedawnienia spowodowane złożeniem wniosku o wszczęcie egzekucji. W uzasadnieniu uchwały Sąd Najwyższy wskazał, odsyłając również do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 19 listopada 2014 r., II CSK 196/14, "Biuletyn SN" 2015, nr 2, s. 11), że w postępowaniu egzekucyjnym ma, na podstawie art. 13 § 2 k.p.c., odpowiednie zastosowanie art. 203 § 2 zdanie pierwsze k.p.c., co oznacza, iż umorzenie tego postępowania niweczy przerwę przedawnienia spowodowaną jego wszczęciem. Pogląd przeciwny wyraził Michał Krakowiak w

głosie do cytowanej uchwały (glosa dostępna w LEX OMEGA dla Sądów 2015 on-line).

Zdaniem Sądu Okręgowego w składzie rozpoznającym niniejszą sprawę należy podzielić pogląd, że dopuszczalne jest stosowanie art. 203 § 2 zdanie pierwsze k.p.c. w związku z art. 13§2 k.p.c. w sytuacji złożenia wniosku o umorzenie postępowania egzekucyjnego na mocy art. 825 pkt 1 k.p.c., jednak nie w każdej sytuacji złożenia takiego wniosku, za czym przemawiają następujące argumenty.

Zgodnie z treścią art. 513 § 1 k.c. dłużnikowi przysługują przeciwko nabywcy wierzytelności wszelkie zarzuty, które miał przeciwko zbywcy w chwili powzięcia wiadomości o przelewie. Należy podzielić pogląd, że cesjonariusz uzyskuje wierzytelność w takim kształcie prawnym, w jakim ona przysługiwała cedentowi (*K. Pietrzykowski (red.)*, Kodeks cywilny. T II. Komentarz. Art. 450–1088, Wyd. 8, Warszawa 2015, dostępny w Systemie Informacji Prawnej Legalis). Odnosząc te uwagi do niniejszej sprawy należy wskazać, że w chwili dokonania cesji, to jest w dniu 14 grudnia 2012r., roszczenie jakie przysługiwało cedentowi nie było przedawnione. Powód, jako cesjonariusz nabył całość roszczenia i wstąpił w ogół praw cedenta. Na moment cesji nieuprawnione było podnoszenie zarzutu przedawnienia. Gdyby przyjąć, że w każdej sytuacji na skutek złożenia przez cedenta wniosku o umorzenie postępowania egzekucyjnego skutek przerwy biegu przedawnienia jest zniweczony, to w niniejszej sprawie ma miejsce sytuacja, że podmiot, który utracił status wierzyciela dokonuje czynności, która prowadzi do tego, iż dłużnik może uchylić się od zaspokojenia roszczenia, mimo że w chwili dokonania cesji takiego uprawnienia nie miał. Dochodzi zatem do sytuacji, że czynność procesowa podmiotu, który nie jest już wierzycielem w istocie jest czynnością, która potencjalnie pozbawia aktualnego wierzyciela możliwości zaspokojenia, a zatem jako czynność procesowa wywołuje skutki również w zakresie praw podmiotowych przysługujących aktualnemu wierzycielowi. Można zatem powiedzieć, że cedent ingeruje w prawa wierzyciela, sam już nie będąc wierzycielem. Późniejsze działanie polegające na złożeniu wniosku o umorzenie postępowania egzekucyjnego powoduje, że jest naruszona zasada, iż nabywca nabywa tyle praw, ile przysługiwało zbywcy, ponieważ mimo nabycia tych praw dalsze działania cedenta prowadzą do uszczuplenia uprawnień nowego wierzyciela. Tym samym cesjonariusz ma mniej praw, niż

cedent w chwili dokonania cesji. Natomiast dłużnik na skutek działania cedenta, który utracił przymiot wierzyciela, uzyskuje prawo zgłoszenia zarzutu, którego nie miał w momencie cesji. Możliwość podniesienia zarzutu przedawnienia nie wynika więc z relacji między nowym wierzycielem a dłużnikiem, ale z działań osoby trzeciej.

Dodatkowo należy wskazać, że cedent po dokonaniu cesji mógłby nie podejmować czynności polegającej na żądaniu umorzenia postępowania egzekucyjnego, ale w takiej sytuacji prawdopodobnie zupełnie niepotrzebnie powstałaby konieczność wytaczania przez dłużnika powództwa przeciwegzekucyjnego o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego. Dlatego zbywca wierzytelności, chcąc zachować się w sposób uczciwy wobec cesjonariusza i dłużnika, jest zobowiązany żądać umorzenia postępowania egzekucyjnego po to, aby umożliwić dochodzenie roszczenia nowemu wierzycielowi i nie obciążać dłużnika niepotrzebnie egzekucją. W ocenie Sądu Okręgowego, skoro żądanie umorzenia postępowania egzekucyjnego jest spowodowane chęcią uczciwego zachowania wobec cesjonariusza i dłużnika, to nie sposób twierdzić, że skutkiem tego działania ma być doprowadzenie do umożliwienia dłużnikowi zgłoszenia zarzutu przedawnienia.

Jest oczywistym, że powód nie mógł kontynuować egzekucji wszczętej przez cedenta. Taka możliwość będzie od dnia 8 września 2016r., gdy wejdzie w życie ustawa z dnia 10 lipca 2015r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny, ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2015r., poz. 1311). Przyszłe brzmienie art. 804¹ k.p.c. będzie następujące: W razie przejścia egzekwowanego uprawnienia na inną osobę po wszczęciu postępowania egzekucyjnego osoba ta może wstąpić do postępowania na miejsce wierzyciela za jego zgodą, o ile przejście będzie wykazane dokumentem urzędowym lub dokumentem prywatnym z podpisem urzędowo poświadczonym. Skoro w obowiązującym aktualnie stanie prawnym cesjonariusz nie ma takiej możliwości, to jedyną drogą dochodzenia wierzytelności nabytej od banku jest wytoczenie powództwa przeciwko dłużnikowi. Bezkrytyczne przyjmowanie poglądu, iż złożenie przez cedenta wniosku o umorzenie postępowania egzekucyjnego niweczy skutek w postaci przerwy biegu przedawnienia spowodowany złożeniem wniosku o wszczęcie egzekucji powoduje, że ochrona prawna takich wierzycieli pozostawałaby iluzoryczna.

Zdaniem Sądu Okręgowego przedstawiona wyżej argumentacja może przemawiać za tym, że zniweczenie skutku przerwy biegu przedawnienia powinno być zróżnicowane w zależności od tego, czy wniosek o umorzenie postępowania egzekucyjnego składa podmiot, któremu nadal przysługuje wierzytelność wobec dłużnika, czy też podmiot, któremu taka wierzytelność już nie przysługuje. W pierwszej sytuacji skutek przerwy biegu przedawnienia zostałby zniweczony, natomiast w drugiej sytuacji, z przyczyn opisanych wyżej, takie zniweczenie nie miałyby miejsca. Z drugiej jednak strony pogląd Sądu Najwyższego wyrażony w cytowanej uchwale wydaje się być stanowczy i nie dający możliwości zróżnicowania skutków złożenia wniosku o umorzenie postępowania egzekucyjnego ze względu na wcześniejsze dokonanie cesji wierzytelności.

Opisane wyżej wątpliwości, w powiązaniu z doniosłym praktycznym wymiarem problemu znajdującym wyraz w dużej liczbie tego typu spraw i brakiem jednoznacznych wypowiedzi Sądu Najwyższego w tym zakresie, uprawniają do przedstawienia Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia na podstawie art. 390 § 1 k.p.c. następującego zagadnienia prawnego: „Czy umorzenie postępowania egzekucyjnego na wniosek banku, prowadzącego egzekucję na podstawie bankowego tytułu egzekucyjnego zaopatrzonego w klauzulę wykonalności, niweczy skutki przerwy biegu przedawnienia spowodowane złożeniem wniosku o wszczęcie egzekucji również w sytuacji, gdy bank złożył wniosek o umorzenie postępowania egzekucyjnego w czasie, kiedy z powodu skutecznego dokonania cesji już mu wierzytelność nie przysługiwała?”

/km/